

O bedi študentskega življenja

(z ekonomskega, političnega, psihološkega, seksualnega in predvsem intelektualnega vidika, s skromnim predlogom za njegovo izboljšanje)¹

OSRAMOTITI SRAM Z NJEGOVIM JAVNIM RAZGALJENJEM

Nič ne tvegamo, če zapišemo, da je poleg policaja in duhovnika v Franciji najbolj univerzalno prezirano bitje prav študent. Toda razlogi za njegovo zaničevanje so pogosto napačni in le odsevajo dominantno ideologijo. Razlogi, zaradi katerih ga revolucionarna misel upravičeno zaničuje, pa ostajajo potlačeni in neizrečeni. Kakor koli že, goreči pristaši lažne opozicije se zavedajo teh napak – napak, ki so tudi njihove. Svoje dejansko zaničevanje sprevrtaajo v pokroviteljsko občudovanje. Tako se nemočna levičarska inteligenca (od *Les Temps Modernes* do *L'Express*) vzneseno navdušuje nad t. i. “študentskim uporom”, dejansko propadajoče birokratske organizacije (od “Komunistične” partije do Nacionalne zveze študentov Francije) pa ljubosumno tekmujejo za “moralno in materialno” podporo študentov. Pokazali bomo, čemu tako zanimanje za študente in njegovo ukoreninjenost v dominantni realnosti čezmerno razvitega kapitalizma. Pamflet bomo uporabili za postopno razkrivanje razlogov tega zanimanja: odtujitvi nujno sledi njena ukinitiev.

¹ Pamflet je nastal novembra 1966 s sodelovanjem med člani SI – predvsem Mustapha Khayatija – in AFGES (Zveza študentov v Strassbourgu). Vzeli smo ga iz zbornika *Situationist Anthology*, ki ga je uredil Ken Knabb (Bureau of Public Secrets, Berkley, ZDA 1989). Slovenski prevod je nastal na podlagi Knabbovega prevoda v angleščino. Za razloge, čemu je temu tako, glej ustrezno opombo v tekstu *Stewart Homea* v tej publikaciji. Za drugačno obrazložitev pa paragraf 207 v *Debordovem* tekstu (prav tako v tej publikaciji). Knabbove opombe smo iz prevoda izpustili. (Op. ur.)

---

² Marc Kravetz, spreten govornik in politik Nacionalne zveze študentov Francije, je naredil napako, ko je napisal "teoretično raziskavo": 1. 1964 je objavil zagovor študentskega sindikalizma v **Les Temps Modernes**, isto leto ga je v istem mediju tudi preklical.

³ Seveda uporabljamo koncepte spektakel, vloga, itd. v situacionističnem smislu.

Do sedaj so vse analize in raziskave študentskega življenja zaobšle bistvena vprašanja. Ne presegajo okvirov akademskih specializacij (psihologije, sociologije, ekonomije), in prav zato so že v osnovi zmotne. Že dolgo tega je Fourier razkril "metodološko kratkovidnost" obravnave bistvenih vprašanj brez njihove umestitve v moderno družbo kot celoto. Človek zaradi vseh detajlov ne vidi celote, kajti fetišizem dejstev zakriva bistvene kategorije. O družbi je bilo že vse izrečeno, razen tistega, kar družba res je: družba, v kateri dominirata potrošniško blago in spektakel. Sociologa Bourderon in Passedieu v svojem delu *Les Héritiers: les étudiants et la culture* ne moreta preseči tistih nekaj parcialnih resnic, ki sta jih prikazala. Kljub dobrim namenom sta zapadla v univerzitetno moralnost, v neizogibno Kantovo etiko "resnične demokratizacije skozi resnično racionalizacijo učnega sistema" – t. j. poučevanje sistema. Njuni učenci, kravetzjanci², pa le nadomeščajo njuno malenkostno birokratsko zamero z mešanico zastarele revolucionarne frazeologije.

Moderna kapitalistična spektakularnost³ reifikacije vsakomur dodeli specifično vlogo v sistemu vsesplošne pasivnosti. Pri tem študent ni izjema. Njegova vloga je le provizorična, generalka za njegovo končno vlogo konzervativnega elementa v sistemu potrošniškega blaga. Biti študent je torej oblika iniciacije.

Ta iniciacija magično rekapitulira vse značilnosti mitične iniciacije in ostaja popolnoma odrezana od zgodovinske, individualne in družbene realnosti. Študent živi dvojno življenje: razpet je med življenjem, v kakršnem živi v sedanjosti kot študent, in med izločenostjo, v katero bo nekega dne potisnjen, ko ne bo več študent. Medtem mu njegova shizofrena zavest omogoča, da se umakne v svojo "iniciacijsko skupino", pozabi na svojo prihodnost in se usidra v mistični prehod sedanjosti, ki je zaščiten pred zgodovino. Ni presenetljivo, da se izogiba soočenju s svojo situacijo, še posebno z njenimi ekonomskimi vidiki: v naši "družbi obilja" je študent še vedno berač. Kljub temu da več kot 80 % študentov prihaja iz plačilnih razredov, višjih od delavskega razreda, ima 90 % le-teh manj denarja kot najslabše plačani delavec. Študentska revščina je anahronizem družbe spektakla, pa vendar – še vedno ni dosegel nove revščine novega proletariata. V času, ko se vedno več mladih osvobajajo moralnih predsodkov in družinske avtoritete ter so hkrati podvrženi brezobzirnemu, neprikritemu izkoriščanju v najzgodnejših letih, se študent trdno oprime svojega neodgovornega in docilnega "podalšanega otroštva". Zapoznele adolescentske krize lahko pripeljejo do občasnih sporov z družino, vendar pa študent še vedno brez pritožb sprejema položaj otroka od različnih

institucij, ki urejajo njegovo vsakdanje življenje. (Če mu že nehajo srati na glavo, je to samo zato, da ga lahko jebejo v glavo.)

Študentska beda je le najbolj surov izraz kolonializacije vseh področij družbene prakse. S tem, ko družba projicira svojo slabo vest na študente, zakriva bedo in podložništvo vseh, ne samo študentov.

Vendar naš prezir do študenta izhaja iz čisto drugih razlogov. Študent je vreden prezira ne le zaradi svoje dejanske bede, ampak tudi zaradi svojega zadovoljstva ob vsaki vrsti bede, zaradi svoje nezdrave nagnjenosti k valjanju v lastni odtujitvi v upanju, da bo sredi vsesplošne nezainteresiranosti prebudil zanimanje za svoja specifična pomanjkanja. Zahteve modernega kapitalizma določajo, da bo večina študentov postala le nižji kader (t. j. s funkcijo, ekvivalentno tisti, ki jo je imel kvalificirani delavec v 19. stol.)⁴. Soočen z evidentno bedo skorajšnje "kompenzacije" svoje sramotne sedanje bede, se študent raje obrne k sedanjosti in jo okraši z iluzoričnim glamurjem. Kompenzacija ni ravno razlog za veselje; jutri bo enako mračen in povprečen kot včeraj. Zato se zateka v nerealno življenje trenutka.

Študent je stoični suženj: bolj ko ga oblasti vklepajo, bolj misli, da je svoboden. Kakor njegova nova družina – univerza, se ima za najbolj neodvisno družbeno bitje, medtem ko je dejansko podložen dvema najmočnejšima sistemoma družbene avtoritete – družini in državi. Študent je njihov olikan in hvaležen otrok. Sledeč logiki poslušnega, si deli njihove vrednote in razne mistifikacije. Iluzije, ki so jih včasih morali naprtiti tako imenovanim delavcem z "belimi ovratniki", sedaj množice prihodnjih nižjih delavskih kadrov z veseljem integrirajo in sprejemajo.

Če je nekdanja družbena revščina v zgodovini sproducirala grandiozne sisteme kompenzacije (religije), pa študent v svoji marginalni revščini ne najde nobene druge tolažbe kot najbolj obledede podobe vladajoče družbe – burleskna ponavljanja vseh njenih odtujenih proizvodov.

Kot ideološko bitje francoski študent vedno zamuja. Vse njegove vrednote in entuziazme, ves ponos njegovega malega in zaprtega sveta je zgodovina že davno obsodila za posmeha vredne in minljive iluzije.

Nekoč je univerza imela določen prestiž; študent vztraja v veri, da ima srečo, ker je nanjo vpisan. Toda spet je zamudil. Njegovo mehanično, specializirano izobraževanje je prav tako degradirano (glede na prejšnjo stopnjo splošne buržoazne kulture)⁵ kakor njegova intelektualna raven, saj moderni ekonomski sistem zahteva množično produkcijo neizobraženih študentov, ki so postali nezmožni razmišljanja. Univerza je

⁴ *Toda brez revolucionarne zavesti: delavec ni imel iluzije napredovanja.*

⁵ *V mislih imamo kulturo Hegla ali enciklopedistov; ne Sorbone ali École Normale Supérieure.*

Guy Debord: Družba spektakla

postala institucionalna organizacija nevednosti; sama "visoka kultura" pa je postala degradirana na proizvodnjo profesorjev po tekočem traku, med katerimi so vsi kreteni in katerih večino bi že srednješolsko poslušalstvo izžvižgalo. Toda študent se vsega tega ne zaveda, še naprej s spoštovanjem posluša svoje gospodarje, zavedno potlači ves kritični duh, ki ga še premore, in se raje potopi v mistično iluzijo "biti študent" (biti nekdo, ki je resno predan učenju resnih stvari), v upanju, da mu bodo na koncu profesorji zaupali končno resnico sveta. Do takrat pa – menopavza duha. Prihodnja revolucionarna družba bo seveda ves trušč predavalnic obsodila kot čisti hrup oziroma verbalno onesnaževanje. Že zdaj "biti študent" ni nič drugega kot neokusna šala.

Študent se ne zaveda niti tega, da zgodovina spreminja celo njegov "zaprti" mali svet. Slavna "kriza univerze", ki je samo delček splošnejše krize modernega kapitalizma, ostaja objekt gluhonemega dialoga različnih specialistov. To enostavno izraža težave tega specifičnega področja produkcije v njenem zakasnelem prilagajanju vsesplošni preobrazbi produkcijskih aparatov. Ostanki stare liberalne buržuazne univerzitetne

ideologije postajajo vedno bolj banalni in njihova družbena baza izginja. V obdobju tako imenovanega kapitalizma svobodnega trga, ko je liberalna država pustila univerzi določeno marginalno svobodo, si je le-ta lahko pripisovala določeno neodvisno moč. Ampak tudi takrat je bila tesno zavezana potrebam družbe, iz katere je izhajala – zlasti potrebi po dajanju primerne splošne izobrazbe privilegirani manjšini, dokler le-ta ne zavzame svoje pozicije znotraj vladajočega razreda. Od tod tudi absurdnost tistih nostalgčnih profesorjev⁶, ki so zagrenjeni zaradi izgube svoje prejšnje funkcije psa čuvaja, ki je služil bodočim gospodarjem, in pridobitve znatno manj ugledne funkcije ovčarskega psa, ki mora voditi črede "belih ovratnikov" v posamezne tovarne in pisarne v skladu s potrebami planirane ekonomije. Ti profesorji vzdržujejo svojo arhaičnost kot alternativo tehnokratizacije univerze in še naprej ravnodušno zalagajo bodoče specialiste z drobcji splošne kulture, ki bodo zanje brez pomena.

Bolj resni, in zato tudi nevarnejši, so levičarski modernisti in tisti predstavniki Nacionalne zveze študentov Francije, ki jih vodijo "ekstremisti" Federacije svobodnih umetnosti. Ta struja zahteva "reformo univerzitetne strukture", "reintegracijo univerze v družbeno in ekonomsko življenje", se pravi njeno prilagoditev potrebam modernega kapitalizma. Različne fakultete in šole, ki so včasih vladajoči razred oskrbovale s splošno kulturo, izobrazbo in omiko, četudi so obdržale nekaj svojega anahronističnega prestiža, se spreminjajo v prisilne tovarne za pospešeno vzgojo nižjih in srednjih kadrov. Daleč od tega, da bi oporekali temu zgodovinskemu procesu, ki podleja enega zadnjih relativno avtonomnih sektorjev družbenega življenja zahtevam sistema potrošnega blaga. Ti progresivci namreč celo protestirajo, češ kako da ta proces še ni povsem končan. To so goreči pristaši bodoče kibernetične univerze, ki se tu pa tam že pojavlja.⁷ Sistem potrošniškega blaga in njegovi moderni podložniki – to so pravi sovražniki in nič drugega.

Seveda pa vsi ti boji potekajo daleč stran od študenta samega, in sicer nekje v nebeških kraljestvih njegovih gospodarjev. Celota njegovega življenja je zunaj njegove kontrole in mu je nedosegljiva.

Zaradi svoje akutne ekonomske revščine je študent obsojen na malenkostno in ničvredno obliko preživetja. A še vedno samozadovoljen paradira s svojim vsakdanjim pomanjkanjem, kot da bi to bil originalen "lifestyle". Iz svoje bede naredi vrlino in se pretvarja, da je boem. V vsakem primeru je boemstvo daleč od kake izvirne rešitve; predstava, da nekdo lahko živi pravo bohemsko življenje brez popolne in dokončne prekinitve

⁶ *Ne upajo si več govoriti v imenu filistrskega liberalizma, zato vpletajo izmišljeno svobodo univerz srednjega veka, epohe "demokracije nesvobode".*

⁷ *Glej "Korespondenca s kibernetiki" v IS 9 in situacionistični traktat **La tortue dans la vitrine** naperjen proti neoprofesorju A. Molesu.*

---

⁸ Glej **Seksualni boj mladine in Funkcija orgazma**.

⁹ *Kakor pri preostali populaciji je prisila nujna, da se pojavijo pred psihiatrom v njegovem utrjenem zavetišču. Toda pri študentih zadostuje, da vedo, da je napredna predstraža kontrole postavljena v njihov geto: v tolikšnem številu hitijo tja, da morajo čakati, da pridejo na vrsto.*

z univerzitetnim okoljem, pa je popolnoma nesmiselna oziroma smešna. Toda študent boem (in vsak študent se rad pretvarja, da je po srcu boem) se oprijema svoje ponarejene in degradirane verzije tega, kar je – v najboljšem primeru je samo povprečni individualni primerek človeštva. Celotno starejše provincialne gospe vedo o življenju več kot on. Tako je nekonvencionalen, da še trideset let po Wilhelmu Reichu⁸, odličnem vzgojitelju mladine, sledi najbolj tradicionalnim oblikam ljubezensko-erotičnega obnašanja. S tem reproducira obče odnose razredne družbe v svojih interseksualnih odnosih. Njegova dovzetnost za rekrutiranje borcev za kakršno koli stvar je nazoren izkaz njegove resnične nemoči.

Kljub bolj ali manj ohlapnemu urniku v mejah individualne svobode, ki jo dovoli totalitarni spektakel, se študent izogiba avanturi in eksperimentiranju ter se rajši drži prisiljenega časovno-prostorskega planiranja, ki ga za njegov blagor urejajo varuhi sistema. Čeprav ni prisiljen ločiti dela od prostega časa, to prostovoljno počne in hkrati hinavsko razglaša svoj prezir nad "zadrtimi študenti". Sprejema vsako obliko separacije in potem obiskuje svoje religiozne, športne, politične ali sindikalne klube, da lahko objokuje odsotnost komunikacije. Tako je neumen in ubog, da se celo prostovoljno podvrže univerzitetnim centrom za psihološko pomoč, agencijam psiho-polijske kontrole, ki jih je ustanovila avantgarda modernega zatiranja in ki jih seveda pozdravlja kot veliko zmago študentskega sindikalizma.⁹

Vendar resnična beda študentskega življenja najde svojo takojšnjo fantastično kompenzacijo v opojnosti kulturnih dobrin. V kulturnem spektaklu zavzame študent svoj naravni prostor kot spoštovanja poln učenec. Čeprav je blizu produkcijske točke, mu je dostop do "Resničnega Svetišča Kulture" onemogočen, in tako odkrije moderno kulturo kot občudujoč gledalec. V dobi mrtve umetnosti ostaja najbolj lojalen pokrovitelj gledaliških in filmskih klubov in najbolj pohlepen potrošnik zapakiranih fragmentov njenih konserviranih trupel, razstavljenih v supermarketih za premožne gospodinje. V brezpogojnem nekritičnem konsumiranju je študent v svojem elementu. Če kulturnih centrov ne bi bilo, bi jih izumil študent. Študent je živ dokaz vseh plitkosti ameriške raziskave tržišča: je očiten porabnik, dovršen v umetno induciranih različnih pristopih do proizvodov, ki so enaki v svoji praznosti; z iracionalno preferenco zaščitne znamke X (npr. Perec ali Godard) in predsodkom do zaščitne znamke Y (mogoče Robbe-Grillet ali Lelouch).

Ko "bogovi", ki producirajo in organizirajo študentov kulturni spektakel, prevzamejo na odru človeško obliko, je

njihova glavna publika, njihov popoln gledalec. Študentje se množično udeležujejo njihovih najbolj obscenih performansov. Kdo drug kot študentje polnijo dvorane, ko pridigarji različnih cerkva predstavljajo svoje amorfne dialoge (seminarji “marksistične” misli, konference katoliških intelektualcev) ali ko se zberejo literarne razvaline kot dokaz svoje nemoči (pet tisoč študentov posluša forum o tem, “kakšne so možnosti literature”)?

Nezmožen resnične strasti, študent išče prijetno dražilo v brezstrastnih polemikah slavnih ljudi Neintelligence: Altusser – Garaudy – Sartre – Barthes – Picard – Lefebvre – Lévi-Strauss – Halliday – Chatelet – Antoine... in v njihovih rivalskih ideologijah, katerih naloga je le maskiranje resničnih problemov z natančnim razlaganjem lažnih: humanizem – eksistencializem – strukturalizem – scientizem – novi kritizem – dialektični naturalizem – kibernetizem – planetizem – metafizozofizem...

Študent misli, da je del avantgarde, če je videl zadnji Godardov film, prebral zadnjo knjigo argumentistov¹⁰ ali se udeležil zadnjega dogodka, ki ga je organiziral Lapassade, ta rit. Odkriva zadnje podvige enako hitro, kot trg producira borne nadomestke nekoč pomembnih dejanj; v svoji nevednosti ima vsako predelavo za kulturno revolucijo. Glavna skrb mu je ohranjanje svojega kulturnega statusa. Ponosen je, da kupuje “paperback” izdaje pomembnih in težkih tekstov, ki jih “množična kultura” pospešeno širi.¹¹ Žal pa ne zna brati. Zadovolji se s tem, da neumno bolšči v tekste.

Njegovo priljubljeno čtivo je tisk, ki je specializiran v promociji besne potrošnje kulturnih novosti; pokorno sprejema njihove izjave kot vodilno nit svojega okusa. Gosti se z *L'Express* ali *Le Nouvel Observateur*; mogoče pa ima rajši *Le Monde*, za katerega meni, da je vesten in resnično “objektiven” časopis, četudi je njegov stil nekoliko pretežak. Da bi poglobil svoje splošno znanje, se obrne k *Planete*, “neoporečno” čarobni reviji, ki “razjasnjuje” stare ideje. S takšnimi vodniki upa, da bo dosegel razumevanje modernega sveta in postal politično osveščen.

Bolj kot kjer koli drugje je študent v Franciji zadovoljen, da je spolitiziran. Toda njegovo politično delovanje posreduje prav spektakel. Tako torej grabi vse uboge capaste ostanke Levice, ki sta jo že pred 40 leti uničila “socialistični” reformizem in stalinistična kontrarevolucija. Vodje se dobro zavedajo poraza delavskega gibanja, in prav tako delavci sami, čeprav so pri tem bolj zbegani. Toda študent o vsem tem nima pojma in se še naprej veselo udeležuje smešnih demonstracij, ki niso nikoli pritegnile nikogar drugega kot prav študente. To je politično lažna zavest v svojem čistem nedotaknjemem stanju, dejstvo, ki spreminja univerze v bogato lovišče manipulatorjev umirajočih

¹⁰ O skupini argumentistov in njihovem koncu glej brošuro “Na smetišču zgodovine”, ki jo je leta 1963 distribuivala SI.

¹¹ V tem pogledu ne moremo nič drugega kot priporočiti rešitev, ki jo prakticirajo najbolj inteligentni: krajo.

Guy Debord: Družba spektakla

¹² Zadnje avanture "Zveze komunističnih študentov" in njenih katoliških vrstnikov kažejo na to, da so se vsi ti študenje povezali na osnovi enega principa: brezpogojni podrejenosti nadrejenim.

birokratskih organizacij (od "Komunistične" partije do Nacionalne zveze študentov Francije). Ti birokrati totalitarno programirajo študentske politične opcije. Občasno se pojavljajo deviantne tendence in šibki impulzi "neodvisnosti", ampak po obdobju simboličnega odpora se disidenti reinkorporirajo v red, ki v svojih temeljih ni bil nikoli vprašljiv.¹² "Revolucionarna komunistična mladina" (že ime je primer ponorele ideološke falsifikacije, saj niso niti revolucionarji niti komunisti niti mladi), je ponosna, da se je uprla Partiji in nato pridružila papežu v pozivanju k "miru v Vietnamu".

Študent je ponosen, da nasprotuje "arhaizmom" de Gaullovega režima, vendar to počne z nenamernim sklicevanjem na starejše zločine (na primer zločine Stalinizma v času Togliattija, Garaudya, Hruščova in Maa). Njegova "mladostna" drža je tako dejansko še bolj arhaična od režimskih – degaullisti vsaj toliko dobro razumejo moderno družbo, da jo lahko upravljajo.

Toda to ni študentov edini arhaizem. Čuti se dolžnega imeti splošne ideje o prav vsem. Odkriti želi skladen svetovni nazor, ki bo sposoben osmisliti njegovo potrebo po nervozni dejavnosti in

aseksualni promiskuiteti. Zaradi tega postane plen zadnjih negotovih misijonarskih prizadevanj religij. Z atavistično gorečnostjo hiti oboževati gnijočo mrhovino boga in goji vse razpadajoče ostanke predhistoričnih religij v veri, da bogatijo njega in njegov čas. Študentje skupaj s starejšimi provincialnimi gospemi tvorijo družbeno kategorijo z najvišjim odstotkom priznanih religioznih privrženecv. Vsepovsod so duhovnika izgnali in se pred njim ubranili, le univerzitetni kler še kar naprej nadaljuje sodomijo tisočih študentov v svojih spiritualnih sralnicah.

Lahko dodamo, da obstajajo tudi študentje z znosno intelektualno ravnijo. Ti se kasneje z lahkoto izognejo mizernim pravilom, določenim za kontrolo povprečnejših študentov. To so zmožni storiti zato, ker so dojeli sistem, ker ga prezirajo in vedo, da so njegovi sovražniki. V izobraževalnem sistemu so, da dobijo najboljše, kar jim ta lahko ponudi: štipendije. Izkoriščajoč kontradikcijo, ki vsaj sedaj obvezuje k vzdrževanju majhnega relativno neodvisnega akademskega "raziskovalnega" sektorja, bodo mirno prenašali virus odpora vse do njegove najvišje stopnje: njihovo odprto zaničevanje sistema je nasprotje lucidnosti, ki jim omogoča, da prekosijo njegove služabnike. Že sedaj so teoretiki prihajajočega revolucionarnega gibanja in ponosni, da se jih kot takih tudi bojijo. Ne prikrivajo dejstva, da tisto, kar tako zlahka izvlečejo iz "akademskega sistema", služi za njegovo uničenje. Študent se ne more upreti ničemur, ne da bi se uprl svojemu študiju, čeprav študent manj občuti to nujnost upora kot delavec, ki se spontano upre svojemu položaju. Toda študent je proizvod moderne družbe ravno tako kot coca cola ali Godard. Svojo ekstremno odtujitev lahko premaga le s spopadom s celotno družbo. Ta kritika na noben način ne more biti opravljena izključno v samem študentskem polju: študent, če se že definira kot študent, se s tem identificira s psevdovrednostjo, ki mu onemogoča, da bi se ovedel svoje dejanske razlastitve, in zato ostaja žrtev lažne zavesti. Toda vsepovsod, kjer je moderna družba predmet kritike, se mladina udeležuje tega boja; ta upor je najbolj direktna in temeljita kritika študentskega obnašanja.

NI DOVOLJ, DA TEORIJA IŠČE SVOJO REALIZACIJO V PRAKSI, PRAKSA MORA POISKATI SVOJO TEORIJO

Po dolgem obdobju sna in stalnih kontrarevolucij smo v zadnjih letih priča prvim potezam novega obdobja uporov. Le-ti so najbolj vidni med mladino. Toda družba spektakla nalaga v predstavi same sebe in svojih nasprotnikov, svetu in njegovi

---

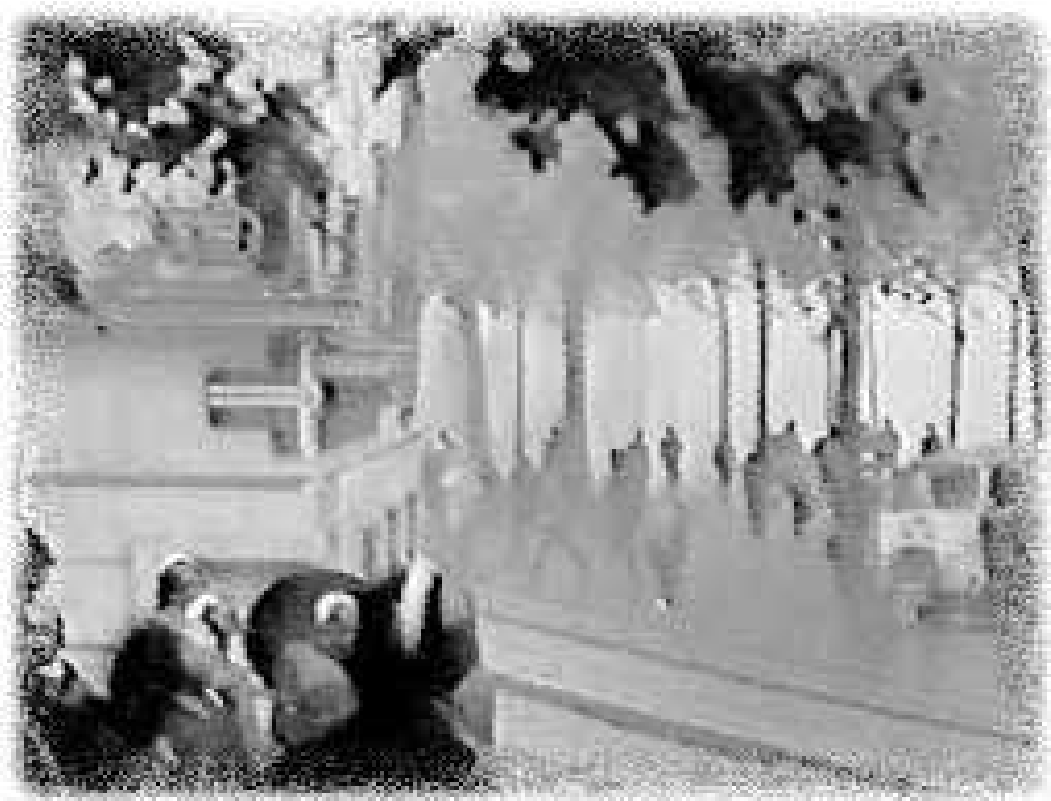
zgodovini svoje lastne ideološke kategorije. Pomirjevalno predstavlja vse, kar se dogaja, kot da bi bilo del naravnega reda stvari, in reducira resnična nova dogajanja, ki oznanjajo njeno nadomestitev, na stopnjo površnih potrošniških novosti. V resnici ni upor mladine proti vsiljenemu načinu življenja nič drugega kot svarilen znak širšega prevrata, ki bo vključeval vse tiste, ki vedno bolj občutijo nemožnost življenja v tej družbi; je uvod v naslednjo revolucionarno ero. Dominantna ideologija in njeni znanilci s svojo običajno metodo invertiranja realnosti reducirajo to resnično zgodovinsko gibanje na naravno-družbeno kategorijo mladinskosti. Tako se vsak nov upor mladine predstavlja samo kot večno mladostniško uporništvo, ki se ponavlja v vseh generacijah samo zato, da zbledi, "ko mlad človek vstopi v resen produkcijski proces in dobi resnične konkretne cilje". "Uporništvo mladine" je bilo podvrženo pravcatemu novinarskemu napihovanju, ki ljudem predstavlja "uporništvo" kot spektakel, zato da se ga ne bi udeležili. Predstavlja ga kot napačen, vendar nujen družbeni varnostni ventil, ki mora odigrati svojo vlogo v tekočem funkcioniranju sistema. Ta upor proti družbi družbo krepi, kajti ostaja domnevno parcialen, varno spredalčkan v apartheid "mladinskih problemov" (analogno z ženskim ali črnskim vprašanjem) in je kmalu presežen. Če že obstaja "problem mladine" v moderni družbi, enostavno obstaja v dejstvu, da mladina izraziteje občuti globoko krizo družbe in jo poskuša izraziti. Ta mladina je moderen družbeni proizvod par excellence, bodisi da izbere popolno integracijo vanjo bodisi da jo radikalno zavrača. Upor mladine ni presenetljiv, presentljiva je resignacija odraslih. Razlog tega ni biološki, temveč zgodovinski: prejšnja generacija je preživela vse poraze in je morala požreti vse laži dolgega sramotnega razpada revolucionarnega gibanja.

Sama po sebi je "mladina" javni mit, ki je tesno povezan s kapitalističnim načinom produkcije oziroma z izrazom njene dinamičnosti. Ta iluzorni primat mladine postane mogoč z ekonomskim okrevanjem po drugi svetovni vojni kot posledica masovnega vstopa popolnoma nove kategorije ubogljivih potrošnikov na trg. Potrošniška vloga je s seboj nosila integracijo v družbo spektakla. Toda uradna ideologija se je znova znašla v nasprotju s socio-ekonomsko realnostjo (ki zaostaja), in prav mladina je prva pokazala neustavljivo navdušenje nad življenjem in se spontano upira vsakodnevnemu dolgočasju in mrtvilu, ki ga stari svet kljub vsej svoji modernizaciji še naprej producira. Uporniški segment mladine izraža čisto nihilistično odklonitev brez zavedanja perspektive nadomestitve. Toda tako perspektivo so poiskali in

razvili vsepovsod na svetu. Le-ta mora doseči koherenco teoretične kritike in praktično organiziranost te koherence.

Na najbolj primitivni stopnji delinkventi širom po svetu izražajo svoje zavračanje integracije z ekstremnim nasiljem. Toda abstrakcija njihovega odpora jim ne daje nobene možnosti, da bi presegli kontradikcije sistema, katerega spontani in negativni produkt so. Vsak pojav sedanjega reda producira delinkvente: urbanizem stanovanjskih naselij, razpad vrednot, širjenje vse bolj zdolgočasenega prostega časa, rastoči policijsko-humanistični nadzor nad vsakim delom vsakdanjega življenja in ekonomsko preživetje družinske enote, enote, ki je izgubila ves svoj pomen. Prezirajo delo, vendar sprejemajo potrošniško blago. Hočejo vse, kar jim spektakel nudi, ampak si tega ne morejo privoščiti. Ta osnovna kontradikcija dominira njihovo eksistenco in zaduši njihovo prizadevanje po svobodni rabi svojega časa, po samopotrditvi in po formaciji skupnosti. (Njihove mikro-skupnosti ponovno ustvarjajo primitivizem na robu razvitih družb in beda tega primitivizma neizogibno ponovno ustvarja hierarhijo znotraj tolpe. Ta hierarhija, ki pride do veljave le med vojnama z drugimi tolpmi, izolira vsako tolpo in vsakega posameznika znotraj tolpe.) Da bi se rešil te protislovnosti, mora delinkvent delati, da si lahko kupi potrošniško blago – in temu cilju je namenjen celoten sektor produkcije, še posebno njegovi ozdravitvi kot potrošnika (motorji, električne kitare, obleke, plošče itd.). Lahko pa napade zakone potrošniškega blaga bodisi na rudimentaren način (s krajo) bodisi na ozaveščen način (z napredovanjem k revolucionarni kritiki sveta potrošniškega blaga). Potrošništvo ublaži obnašanje teh mladih upornikov in njihov upor zapade v najhujši konformizem. Za delinkvente sta možni le dve prihodnosti: prebuditev revolucionarne zavesti ali slepo pokornišтво v tovarnah.

Provosi so prva oblika nadomestitve izkušenj delinkventov – organizacija njihovega prvega političnega izraza. Nastali so v spopadu med nekaj odpadniki iz sveta razkrajajoče se umetnosti v iskanju uspeha in množico mladih upornikov v iskanju samoizraza. Njihova organizacija je omogočila obema stranema, da sta napredovali in dosegli nov tip kontestacije. "Umetniki" so prispevali nekaj opazk o igri, čeprav še vedno mistificirano in zavito v krparijo ideoloških oblačil, mladi uporniki pa niso imeli ponuditi nič drugega kot nasilje svojega uporništva. Od začetka njihove organizacije sta obe tendenci ostali razločni; množica brez teorije se je znašla pod pokroviteljstvom majhne klike dvomljivih voditeljev, ki so poskušali obdržati svojo "oblast" z razvijanjem ideologije "provotariata". Njihov neoartistični reformizem je prevladal nad možnostjo, da bi se delinkventsko

Guy Debord: Družba spektakla

nasilje lahko razširilo na raven idej v poskusu nadomestitve umetnosti. Provosi so izraz zadnjega obraza reformizma modernega kapitalizma – vsakodnevnega reformizma. Čeprav brez neprekinjene revolucije ni mogoče spremeniti življenja, pa provohierarhija – kot Bernstein s svojo vizijo preobrazbe kapitalizma v socializem s pomočjo reform – verjame, da že nekaj izboljšav lahko spremeni vsakdanje življenje. Z izbiro fragmentarnosti provosi na koncu pristanejo na sprejemanje totalnosti. Da bi našli osnovo, so si njihovi vodje izmislili bedasto ideologijo provotariata (artistično-politična solata, zmešana iz plesnivih ostankov njim neznane gostije). Ta novi provotariat je nasprotje domnevne pasivnosti in “poburžoazenja” proletariata (večni refren vseh kretenov stoletja). Ker so obupali nad možnostjo totalne spremembe, so obupali tudi nad edino silo, ki je zmožna izpeljati to spremembo. Proletariat je pogonski motor kapitalistične družbe, in prav zato tudi njegova grožnja. Ker je edina res preteča sila, ga vsi hočejo zatreti – stranke, birokratski sindikati, policija (ki ga pogosteje napada kot provose), kolonializacija njegovega celega življenja. Provosi ne razumejo ničesar. Še vedno so nezmožni kritizirati produkcijski sistem in

zato ostajajo ujeti v sistem kot celoto. In ko so protisindikalni delavski izgredi navdihnili njihovo bazo, da se jim je priključila z neposrednim nasiljem, zbegani vodje Provosa niso znali narediti drugega, kot da so jih javno obtožili "ekscesa" in jih pozvali k nenasilju. Ti vodje, katerih program je zagovarjal provociranje avtoritet z razkrivanjem aparata zatiranja, so se na koncu pritožili nad provociranjem policije. Po radiu so pozivali mlade izgrednike, naj se prepustijo voditi provosom, t. j. vodjem, ki so dokazali, da je njihov megleni "anarhizem" samo še laž. Da bi prišli do revolucionarne kritike, se mora uporniška baza najprej upreti svojim vodjem, kar pomeni povezati se z objektivno revolucionarno silo proletariata in zavreči ljudi, kot so Constant in De Vries (eden je uradni umetnik Kraljevine Holandije, drugi pa propadel parlamentarni kandidat in občudovalec angleške policije). Samo tako se lahko provosi povežejo z avtentičnim modernim bojem, katerega del so. Če hočejo res spremeniti svet, potem se ne smejo pečati s tistimi, ki jim je dovolj želja, da bi ga pobarvali belo.

Ko so se ameriški študentje uprli in pod vprašaj postavili svoj študij, so avtomatično pod vprašaj postavili tudi družbo, ki tak študij potrebuje. In njihov upor (Berkeley in drugod) proti univerzitetni hierarhiji se je že na začetku potrdil kot upor proti celotnemu družbenem sistemu, osnovanemu na hierarhiji in diktatorstvu ekonomije in države. S tem, da ne pristajajo na poslovne in institucionalne vloge, na katere bi jih študij moral pripraviti, so tudi podvomili o produkcijskem procesu, ki od proizvajalca odtuja vse dejavnosti in proizvode. Kljub tavanju in zmedenosti pa uporniška ameriška mladina že išče koherentno revolucionarno alternativo znotraj "družbe obilja". Njihovo gibanje ostaja navezano predvsem na dva relativno naključna pojava ameriške krize: črnsko vprašanje in Vietnam. Majhne "novolevičarske" organizacije pa trpijo zaradi teh dejstev. Njihova forma resda razkriva avtentično prizadevanje za demokracijo, toda posledice slabosti njihove subverzivne vsebine so nevarne kontradikcije. Zaradi njihove ekstremne politične nevednosti in naivne iluzije o tem, kaj se res dogaja v svetu, je njihovo sovrašтво do tradicionalne politike starih organizacij z lahkoto "ozdravljeno". Abstraktna opozicija družbi jih vodi v občudovanje in podporo njenih najbolj vidnih sovražnikov: "socialističnih" birokratov Kitajske in Kube. Tako skupine, kot npr. "Gibanje preporoda mladine" lahko hkrati obsojajo državo in povečujejo "kulturno revolucijo", ki jo vodi najbolj okorna birokracija modernih časov: Maova Kitajska. Istočasno so te polsvobodnjaške, neuradne in fluidne organizacije zaradi svojega očitnega manka vsebine neprestano v nevarnosti, da zdrsnejo v ideologijo "skupinske dinamike" ali v zaprti svet sekt.

---

¹³ *Ta afera je izbruhnila, ko so pristaši Gibanja za jedrsko razorožitev odkrili, dali v javnost in nato zavzeli ultraskrivnostno jedrsko zaklonišče, rezervirano za člane vlade.*

Množično konzumiranje drog je izraz resnične bede: je varljivo iskanje svobode v nesvobodnem svetu, je duhovna kritika sveta, ki je odpravil duhovno. Ni naključje, da je prav duhovnost tako razširjena v okolju beatnikov (desno krilo upora mladine), kjer ideološki odpor soobstaja s sprejemanjem najbolj umišljenih praznoverij (zen, spiritualizem, misticizem "nove cerkve" in druge gnile mrhovine, kot gandhizem in humanizem). V svojem iskanju revolucionarnega programa ameriški študentje delajo isto napako kot provosi in se proglašajo za "najbolj izkoriščan razred v družbi". V prihodnje morajo razumeti, da nimajo drugačnih interesov kot vsi tisti, ki so predmet suženjstva potrošniškega blaga in splošnega zatiranja.

Na Vzhodu je birokratski totalitarizem sprožil nastanek sil lastne negacije. Upor mladine je tam še posebno silovit, vendar pa edine informacije o njem izhajajo iz objav v uradnih publikacijah in iz policijskih ukrepov za njegovo brzdanje. Iz teh virov lahko izvemo, da obstaja segment mladine, ki ne spoštuje niti morale niti družinskega reda (ki na Vzhodu še vedno obstaja v svoji najbolj ostudni buržoazni obliki), se predaja "razvratu", prezira delo in ni poslušna partijski policiji. ZSSR je ustanovila posebno ministrstvo za zatrtje te delinkvence. Poleg tega difuznega upora lahko zasledimo tudi koherentneje formuliran boj; skupine in ilegalni časopisi se pojavljajo in izginjajo glede na valovanje policijske represije. Najpomembnejše dejanje doslej je bilo objava *Odprtega pisma poljski komunistični partiji*, ki sta ga napisala mlada Poljaka Kuron in Modzelewski. V njem zagovarjata nujnost "odprave sedanjih produkcijskih in družbenih odnosov" in se zavedata, da je za dosego tega cilja "revolucija neizogibna". Vzhodna inteligenca želi ozavestiti in jasno formulirati vzroke proletarske kritike birokratske razredne moči, ki so jo konkretizirali delavci v vzhodnem Berlinu, Varšavi in Budimpešti. Ta upor je postavljen v težak položaj, saj mora sprožiti in rešiti resnične probleme v enem samem sunkovitem napadu z vrha. V drugih deželah je boj možen, vendar cilj ostaja mistificiran. V vzhodnih birokracijah pa boj nima iluzij in cilji so znani; problem je najti način, ki bo odprl pot k realizaciji.

V Angliji je odpor mladine našel svoj prvi organizirani izraz v gibanju za jedrsko razorožitev. Ta parcialni boj, zbran okoli nejasnega programa Komiteja 100-tih – ki je na ceste lahko pripeljal 300.000 demonstrantov – je izvedel svojo najlepšo akcijo pomladi leta 1963 s škandalom "Vohuni za mir".¹³ Zaradi pomanjkanja radikalnih perspektiv je neizogibno nazadoval, okrepljen s tradicionalnimi političnimi manipulatorji in plemenitimi pacifisti. Toda specifičnost angleških arhaizmov v kontroli vsakdanjega življenja ni bila zmožna zdržati napada modernega sveta; pospešen razpad posvetnih vrednot zbuja

globoke revolucionarne tendence v kritiki vseh vidikov prevladujočega načina življenja.¹⁴ Boji britanske mladine se morajo povezati z bojem britanskega delavskega razreda, ki s svojimi sindikalnimi zaupniki, nenadnimi in nenapovedanimi stavkami ostaja eden izmed najbolj bojevitih na svetu. Zmaga teh v dveh bojih je možna le, če bodo izdelali skupno perspektivo. Padec laburistične vlade je še dodaten dejavnik, ki lahko pripelje do takšne alianse. Soočenje bo sprožilo eksplozijo, v primerjavi s katero so izgredi amsterdamskih provosov le otroška igra. Samo tako lahko nastane resnično revolucionarno gibanje, ki bo zadovoljilo potrebe prakse.

Japonska je edina napredna industrijska država, kjer je do zlitja študentov in radikalnih delavcev že prišlo.

Zengakuristi, znana organizacija revolucionarnih študentov, in Liga mladih marksističnih delavcev sta poveljni organizaciji, ki sta oblikovali skupne smernice Revolucionarne komunistične lige. Ta formacija že sedaj dobro rešuje problem revolucionarne organizacije. Simultano in brez iluzij se bori proti zahodnemu kapitalizmu in birokraciji t. i. socialističnih dežel. Že sedaj združuje več tisoč študentov in delavcev, organiziranih na demokratični in antihierarhični osnovi, kjer vsi člani sodelujejo v vseh dejavnostih organizacije. Japonski revolucionarji so prvi na svetu, ki nadaljujejo organizirani boj v imenu naprednega revolucionarnega programa in z množično udeležbo. Demonstracija sledi demonstraciji; na tisoče delavcev in študentov je preplavljalo ulice v nasilnih spopadih z japonsko policijo. Kakor koli že, Revolucionarna komunistična liga nima kompletne in konkretne analize dveh sistemov, ki jih tako divje napada. Definirati mora tudi natančno naravo birokratskega izkoriščanja, pa tudi eksplicitno formulirati značilnosti modernega kapitalizma, kritiko vsakdanjega življenja in kritiko spektakla. Revolucionarna komunistična liga je v osnovi še vedno avantgardna politična organizacija, dedinja najboljše pojavnosti klasičnih delavskih organizacij. Nedvomno je najpomembnejša revolucionarna skupina na svetu, in zato mora biti center diskusije in zbirališče nove globalne revolucionarne kritike.

USTVARITI SITUACIJO, KI PRESEGA TOČKO NEPOVRATNOSTI

“Biti avantgarden pomeni biti v koraku z realnostjo” (IS 8). Radikalna kritika modernega sveta mora imeti totaliteto tako za svoj predmet kot tudi za svoj cilj. Ta kritika se mora posvetiti resnični preteklosti sveta, njegovi sedanji realnosti in možnostim njegove preobrazbe. Ne moremo doumeti celotne resnice

¹⁴ V mislih imamo odličen časopis **Heatwave**, ki se razvija v smeri naraščajoče nepopustljive in ostre radikalnosti.

Guy Debord: Družba spektakla

sedanjega sveta, še manj pa oblikovati projekt njegovega popolnega prevrata, če nismo sposobni odkriti njegove skrite zgodovine in če ne podvržemo celotne zgodovine mednarodnega revolucionarnega gibanja (ki ga je pred stoletjem začel zahodni proletarijat) odkriti, kritični in natančni analizi. "Gibanje proti celotni organiziranosti starega sveta se je že zdavnaj končalo" (IS 7). Propadlo je. Njegova zadnja zgodovinska manifestacija je bila španska delavska revolucija, poražena v Barceloni maja 1937. leta. Toda njegovi uradni "porazi" in "zmage" morajo biti sojeni v luči njihovih morebitnih posledic in ponovno osvetljenih bistvenih resnicah. V tem pogledu se strinjamo s Karlom Liebknechtom, ki je na predvečer svoje nasilne smrti rekel, da so "nekateri porazi v resnici zmage, medtem ko so nekatere zmage sramotnejše od vsakega poraza". Tako je prvi veliki "poraz" delavstva – Pariška komuna, v resnici njegova prva velika zmaga, saj je takrat zgodnji proletarijat prvič demonstriral svojo zgodovinsko sposobnost svobodnega organiziranja na vseh področjih družbenega življenja. Medtem pa se je njegova prva velika "zmaga" – boljševistična revolucija, izkazala za njegov najbolj katastrofalen poraz. Zmaga

boljševizma je sovpadla s porazom mednarodnega kontrarevolucionarnega gibanja, ki se je začelo takrat, ko je nemška "social-demokracija" uničila Spartakovo zvezo. Splošnost združenega zmagovitega boljševizma in reformizma je šla globlje kot njuno očitno nasprotje. Boljševizem se je izkazal le za novo variacijo stare teme, novo krinko stare ureditve. Rezultati ruske kontrarevolucije so – interno gledano – osnovanje in razvoj novega načina izkoriščanja: birokratskega državnega kapitalizma, na zunanjem področju pa rast "Komunistične" internacionale. Njene podružnice so služile le za opravičevanje in reprodukcijo ruskega vzorca. Kapitalizem je v svoji birokratski in buržoazni varianti dobil nov zalet nad trupli kronstadtskih mornarjev, ukrajinskimi kmeti in delavci Berlina, Kiela, Torina, Šanghaja in Barcelone.

Tretja internacionala, ki so jo osnovali boljševiki kot sredstvo boja proti degeneriranim social-demokratskim reformizmom Druge internacionale in za združitev avantgarde proletariata in "revolucionarnih komunističnih strank", je bila preveč povezana z interesi svojih ustanoviteljev, da bi lahko kdaj koli komur koli prinesla resnično socialistično revolucijo. Dejansko je bila Tretja internacionala nadaljevanje druge. Ruski model je bil hitro vsiljen zahodnim delavskim organizacijam, zato se razvoj posameznih strank ne razlikuje. Totalitarna diktatura birokracije, novega vladajočega razreda, nad ruskim proletariatom je našla svoj odmev v drugih deželah v podrejanju množice delavcev sloju političnih in sindikalnih birokratov. In jasno je, da so interesi le-teh protislovni interesom njihove baze. Medtem ko je stalinistična pošast lovila zavest delavskega razreda, je kapitalizem postal zbirokratiziran in čezmerno razvit. Po rešitvi svoje notranje krize ponosno razglša svojo zmago za permanentno. Kljub očitnim odklonom in opozicijam dominira svetu ena sama družbena oblika in principi starega sveta še vedno vladajo našemu modernemu svetu. Tradicija mrtve generacije še vedno preganja misli živečih.

Opozicija, ki je svetu ponujena od znotraj, na njegovem lastnem terenu, od domnevnih revolucionarnih organizacij, je le navidezna opozicija. Takšna opozicija, ki razširja najhujše mistifikacije in se poslužuje bolj ali manj rigidne ideologije, je na koncu vedno le sredstvo, s katerim se dominantna ureditev krepi. Sindikati in politične stranke, ki jih je ustanovil delavski razred kot orodje svoje emancipacije, so postali zgolj varnostni ventili. So privatna last vodij, ki delajo proti svoji lastni emancipaciji, s tem da jih izkoriščajo kot odskočni kamen znotraj vladajočega razreda družbe, o kateri niso nikoli upali podvomiti. Strankarski program ali sindikalni statut lahko vsebujeta delce "revolucionarne frazeologije", vendar je njuna

---

¹⁵ Stranke so se s primitivno akumulacijo na račun kmetov s pomočjo birokratskega terorja zavzemale za hitro industrializacijo teh dežel.

¹⁶ V 45 letih ni francoska "komunistična" partija naredila nobenega koraka k prevzemu moči; enako je v vseh naprednih državah, ki niso padle pod oblast "rdeče" armade.

¹⁷ O njihovi vlogi v Alžiriji glej "Razredni boji v Alžiriji" v **IS** 10.

praksa vsepovsod reformistična – še najbolj sedaj, ko je kapitalizem sam postal uradno reformističen. Kjer koli so bile stranke sposobne poseči po oblasti – v državah, bolj zaostalih od Rusije 1917. leta – so samo reproducirale stalinistični model totalitarne kontrarevolucije.¹⁵ Drugod so postale statično in nujno dopolnilo¹⁶ mehanizmov samoregulacije zbirokratiziranega kapitalizma, znak opozicije, ki je nepogrešljiv za vzdrževanje njegovega policijskega humanizma. Soočene z delavsko množico ostajajo zanesljivi in brezpogojni zagovorniki birokratske kontrarevolucije in pokorne kreature njene zunanje politike. So nosilke največje laži v svetu laži in delajo za večno ohranitev univerzalnega diktatorstva ekonomije in države. Kot so rekli situacionisti: "Univerzalno dominanten družbeni sistem, ki teži k totalitarni samouravnavi, je bil le navidezno predmet napada lažnih oblik opozicije. Te ostajajo znotraj terena sistema, ga ne presegajo, in ga zato le krepijo. Birokratski psevdosocializem je ena najbolj grandioznih preoblek starega sveta hierarhije in odtujenega dela."

Študentski sindikalizem ni nič drugega kot preobleka preoblek, nekoristna burleskna ponovitev dolgega degeneriranega delavskega sindikalizma.

Teoretična in praktična obsodba stalinizma v vseh njegovih oblikah mora biti osnovna banalnost vseh prihodnjih revolucionarnih organizacij. Jasno, da se, na primer v Franciji, kjer je ekonomska zaostalost vzrok kasnejšega zavedanja krize, revolucionarno gibanje lahko prerodi le preko trupla stalinizma. Neprestano ponavljano geslo zadnje revolucije predzgodovine mora biti: *Stalinizem je treba uničiti*.

Ta revolucija mora definitivno prekiniti s svojo predzgodovino, svojo poezijo mora črpati iz prihodnosti. Majhne skupine "militantov", ki trdijo, da predstavljajo avtentično boljševistično dediščino, so glasovi iz onstranstva in nikakor ne najavljajo prihodnosti. Ti koščki razbitin z velikega brodoloma "izdane revolucije" bodo vedno zagovarjali ZSSR; to je njihova škandalozna izdaja revolucije. Že v nerazvitih državah komajda še vzdržujejo svoje iluzije,¹⁷ kjer jim le-te služijo za prikrivanje in ohranjanje teoretične nerazvitosti. Od partizanov (orodje sprave stalino-trockističnih tokov) do vseh tendenc in semitendenc, ki se pričkajo ob truplu Trockega, znotraj in zunaj Četrte internacionale, jim kraljuje ista revolucionarna ideologija z enako teoretično in praktično nesposobnostjo doumetja problemov modernega sveta. Štirideset let kontrarevolucije jih ločuje od revolucije. Ker je 1920. leto že davno mimo, se lahko samo motijo (in motili so se že 1920. leta).

Razpad "ultralevičarske" skupine Socialisme ou Barbarie po razdelitvi v dve frakciji – "cardanistično-modernistično" in

“tradicionalne marksiste” (Pouvoir Ouvrier) – je dokaz, da, če je revolucija že kje potrebna, ni mogoča izven sodobnosti, kakor tudi ne sodobna misel izven ponovnega odkritja revolucionarne kritike (IS 9). Vsako ločevanje teh dveh vidikov neizogibno povzroči nazadovanje bodisi v muzej revolucionarne predzgodovine bodisi v modernizem sistema, v dominantno kontrarevolucijo: Voix Ouvriere ali Arguments.

Različne “anarhistične” skupine nimajo ničesar drugega kot to ideologijo, ki je zreducirana na čisto označitev, in niso nič drugega kot ujetniki te označitve. Neverjetna *Le Monde Libertaire*, ki jo očitno urejajo in izdajajo študentje, dosega najbolj fantastične ravni konfuznosti in bedarije. Odkar tolerirajo drug drugega, bi tolerirali kar koli.

Dominantni družbeni sistem, ki se veseli svoje permanentne modernizacije, se mora sedaj soočiti s spoštovanja vrednim nasprotnikom – enakovredno modernizirano negacijo, ki jo sam proizvaja.¹⁸ Pustite mrtvim, da pokopljejo svoje mrtve. Praktične demistifikacije zgodovinskega gibanja izganjajo duhove, ki so preganjali revolucionarno zavest; revolucija vsakdanjega življenja je soočena z neskončnostjo svojih nalog. Tako revolucija kot življenje, ki ga naznanja, morata biti ponovno odkrita. Če revolucionarni projekt ostane v osnovi enak – odprava razredne družbe – je to zato, ker pogoji, ki bi povzročili ta projekt, še nikjer niso bili radikalno spremenjeni. Projekt bi morali ponovno začeti z novo radikalnostjo in koherenco, učeč se na napakah prejšnjih revolucionarjev, tako da njegova parcialna realizacija ne bo prinesla samo nove delitve družbe.

Ker je boj med sistemom in novim proletariatom mogoč le v okviru totalitete, mora prihodnje revolucionarno gibanje uničiti vse, kar znotraj njega stremi k reproduciranju odtujitve, ki je produkt sistema potrošniškega blaga. Biti mora živa kritika tega sistema, negacija, ki vsebuje vse elemente, potrebne za njegovo izpodrinjenje. Kot je Lukács pravilno prikazal, je revolucionarna organizacija potrebna vmesna stopnja med teorijo in prakso, med človekom in njegovo zgodovino, med množico delavcev in proletariatom, konstituiranim kot razredom. (Lukácsseva napaka je bila v tem, da je verjel, da je boljševistična stranka izpolnila to vlogo.) Če hočemo teoretične tendence in razlike realizirati v praksi, jih moramo prevesti v organizacijska vprašanja. Vse je odvisno od tega, kako revolucionarno gibanje rešuje svoja organizacijska vprašanja in ali je organizacijska oblika skladna z njegovim esencialnim projektom (internacionalna realizacija absolutne moči delavskih svetov, kot so bili zamišljeni v proletarskih revolucijah tega stoletja). Takšna organizacija mora poudariti radikalno kritiko temeljev družbe, s

¹⁸ “Revolucionarjem...”,
IS 10.

katero se bori: od produkcije potrošniškega blaga, ideologije v vseh njenih preoblikah do države in njenih vsiljenih ločitev.

Temeljni kamen starih revolucionarnih gibanj je ločitev teorije in prakse. Le skrajni momenti proletarskega boja so prešli ta razkol in odkrili svojo resnico. Nobeni organizaciji ni uspelo preskočiti tega Rodosa, premostiti te vrzeli. Ideologija, ne glede na to, kako "revolucionarna" je, vedno služi svojim gospodarjem in je alarmni znak, ki odkriva prisotnost sovražnika, pete kolone. V končni analizi mora biti kritika ideologije osrednji problem revolucionarnih organizacij. Laži so proizvod odtujenega sveta in se ne morejo pojaviti v organizaciji, ki trdi, da je nosilka družbene resnice, ne da bi ta organizacija s tem postala še ena laž v svetu laži.

Vsi pozitivni vidiki moči delavskih svetov morajo biti že od začetka v vsaki revolucionarni organizaciji, ki teži k svoji realizaciji. Takšna organizacija se mora spustiti v boj do smrti z leninistično teorijo organizacije. Revolucija 1905. leta in spontana samoorganiziranost ruskih delavcev v sovjete je že dejavna kritika¹⁹ te pogubne teorije. Toda boljševistično gibanje je vztrajalo pri tem, da spontanost delavskega razreda ne more preseči "sindikalne zavesti" in da je nezmožno doumeti "totalnost". Tako je partija postavila sebe "na čelo" revolucije, s tem da je obglavila proletariata. Spodbijati zgodovinsko zmožnost proletariata, da se sam emancipira, kakor je to storil Lenin, pomeni spodbijati njegovo sposobnost, da vodi prihodnjo družbo. Glede na to geslo "Vso moč sovjetom" ni pomenilo nič drugega kot podjarmljenje sovjetov partiji in postavitve partijske države na mesto umirajoče "države" oboroženega proletariata.

"Vso moč sovjetom" mora še enkrat postati naše geslo, toda tokrat dobesedno, brez boljševističnih naknadnih motivov. Proletariat lahko igra revolucijo le, če je nagrada cel svet; drugače ne bo nič. Sama oblika njegove moči, vsesplošno samoupravljanje, se ne more deliti s kakršno koli drugo silo. Ker je dejanska ukinitelj moči, ne more tolerirati omejitev (geografskih in drugih). Naj sprejme takšne ali drugačne kompromise, takoj se spremenijo v popuščenje, v vdajo. "Samoupravljanje mora biti oboje – tako sredstvo kot konec sedanjega boja. Ni le tisto, kar je zastavljeno v boju, ampak tudi njegova primerna oblika. ... Je hkrati predmet obdelave in njegov prvi pogoj..." ("Razredni boji v Alžiriji").

Enotna kritika sveta je zagotovilo koherence in resnice revolucionarne organizacije. Toleriranje eksistence sistemov zatiranja na katerem koli področju, četudi sedanji sistem predstavlja kot "revolucionaren", vodi k priznanju legitimnosti zatiranja. Toleriranje odtujitve na katerem koli področju

družbenega življenja se konča v priznanju neizbežnosti vseh oblik reifikacije. Ni dovolj abstraktno zagovarjati moč delavskih svetov; nujno je pokazati, kaj pomenijo konkretno: ukinitvev sistema potrošniškega blaga in potemtakem tudi proletariata. Kljub njihovim površinskim razlikam vsem obstoječim družbam vlada logika potrošniškega blaga, ki je osnova njihove totalitarne samoregulacije. Reifikacija potrošniškega blaga je bistvena ovira popolne emancipacije, svobodne konstrukcije življenja. V svetu produkcije potrošniškega blaga praksa ne deluje skladno s samostojno determiniranimi cilji, temveč skladno z direktivami zunanjih sil. Ekonomski zakoni prevzamejo videz naravnih zakonov, toda njihova moč je odvisna le od "odsotnosti zavesti tistih, ki v njih sodelujejo".

Bistvo produkcije potrošniškega blaga je samoizguba v kaotični in nezavedni kreaciji sveta, ki je popolnoma zunaj kontrole njegovih stvarnikov. Nasprotno pa je radikalno revolucionarno bistvo vsesplošnega samoupravljanja vsakogaršnje vodenje celote življenja. Samoupravljanje potrošniško-blagovne odtujitve bi vse spremenilo zgolj v načrtovalce lastnega preživetja – kvadriranje kapitalističnega kroga. Naloga delavskih svetov tako ne bo samoupravljanje obstoječega sveta, ampak njegovo nenehno kvalitativno spreminjanje: konkretna nadomestitev potrošniškega blaga (tega velikega ovinka v zgodovini človekove produkcije samega sebe).

Ta nadomestitev seveda implicira ukinitvev dela in njegovo zamenjavo z novo sliko svobodne aktivnosti. S tem pa se odpravi eden izmed osnovnih razkolov moderne družbe – razkol med naraščajoče reificiranim delom in pasivno konzumiranim prostim časom. Sedaj razpadajoče skupine, kot Socialisme ou Barbarie ali Pouvoir Ouvrier,²⁰ čeprav se držijo modernega gesla Moč delavcem, še zdaj sledijo pot starih delavskih gibanj v predstavljanju reformizma dela z njegovo "humanizacijo". Toda sedaj mora biti napadeno delo samo. Daleč od tega, da bi bili "utopični", ukinitvev dela je prvi pogoj za učinkovito nadomestitev družbe potrošniškega blaga, za odpravo (v življenju vsakogar) ločevanja med "prostim časom" in "delovnim časom" (dve komplementarni področji odtujenega življenja), ki je kontinuirani izraz notranje protislovnosti potrošniškega blaga med uporabniško in menjalno vrednostjo. Samo ko bo preseženo to nasprotje, bodo ljudje sposobni podrediti svojo vitalno aktivnost svoji volji in zavesti in se bodo lahko videli v svetu, ki so ga sami ustvarili. Demokracija delavskih svetov je rešitev vseh sedanjih ločevanj. "Onemogočiti vse, kar obstaja izven posameznikov."

Revolucionarni projekt je v celoti zavestna dominacija

²⁰ *Nasprotno pa se skupina, kot je ICO, s svojim izogibanjem vsaki organizirani obliki ali koherentni teoriji, obsoja na neobstoj.*

---

ustvarjalcev zgodovine nad zgodovino. Moderna zgodovina je, podobno kot pretekle zgodovine, produkt družbene prakse, (nezavedni) rezultat vseh človeških aktivnosti. V dobi totalitarne prevlade je kapitalizem proizvedel svojo novo religijo: spektakel. Spektakel je zemeljska realizacija ideologije. Svet nikoli ni bil tako inverten. "In kakor 'kritika religije' je kritika spektakla danes bistveni predpogoj vsake kritike" (IS 9).

Človeštvo je soočeno s problemom revolucije. Vedno sijajnejši materiali in tehnološka sredstva so enakovredni vse globljemu nezadovoljstvu vseh. Buržoazija in njen vzhodni dedič – birokracija sta nesposobni uporabiti to čezmerno razvitost (ki bo osnova poezije prihodnosti) natanko zato, ker se morata obe boriti za ohranjanje starega reda. Največ, za kar ga lahko uporabita, je, da okrepi svojo policijski nadzor. Ne početa drugega kot kopičita kapital in v ta namen tudi proletarce – proletarca kot nekoga, ki je brez moči nad svojim življenjem in se tega tudi zaveda. Zgodovinska sreča novega proletariata je, da je edini dedič brezvrednega bogastva buržoaznega sveta – izobilja, ki ga mora spremeniti in nadomestiti v perspektivi projekta popolnega človeka, ki si skuša povsem prilastiti naravo in svojo lastno naravo. Ta realizacija človekove narave lahko pomeni le neskončno multipliciranje in popolno zadovoljitev vseh želja, ki jih je spektakel potlačil v najtemnejše kote revolucionarne podzavesti in ki jih lahko le umišljeno realizira v sanjam podobnem deliriju svoje publicitete. Dejanska realizacija resničnih želja – se pravi odprava vseh psevdopotreb in psevdoželja, ki jih sistem dnevno proizvaja za trajno ohranitev svoje moči – ni mogoča brez ukinitve in pozitivne nadomestitve spektakla potrošniškega blaga.

Moderno zgodovino lahko osvobodimo in prav tako lahko svobodno uporabimo njene neštete pridobitve. Toda to lahko opravijo le sile, ki jih zgodovina sicer zatira: delavci brez moči nad pogoji, pomenom ali proizvodi svojih lastnih dejavnosti. Proletariat je v devetnajstem stoletju že bil dedič filozofije; sedaj je postal še dedič moderne umetnosti in prve zavestne kritike vsakdanjega življenja. Ne more ukiniti samega sebe, ne da bi istočasno realiziral umetnost in filozofijo. Preobraziti svet in spremeniti življenje je proletariatu ena in ista stvar, je neločljivo geslo njegove ukinitve kot razreda, je razkroj sedanjega kraljestva nujnosti in končno možen dostop do kraljestva svobode. Radikalna kritika in svobodna rekonstrukcija vseh vrednot in vedenjskih vzorcev, vsiljenih od odtujene realnosti, so njegov maksimalen program. Svobodna ustvarjalnost v konstruiranju vseh trenutkov in dogajanj v življenju je edina poezija, ki jo lahko prizna, poezija, ki so jo vsi napisali in ki

naznanja začetek revolucionarnega praznika. Proletarske revolucije bodo prazniki ali pa jih ne bo, kajti prazničnost je glavno načelo življenja, ki ga oznanjajo. Igra je osnovni princip tega praznika in edina pravila, ki jih lahko prizna, so življenje brez mrtvila in svobodno ter neovirano uživanje.

Prevedla Klavdija Poropat